

FÜLÖP LÁSZLÓ

Lajstromban négyszáz év

A királyi esküdtek személynevei Bereg vármegyében
1374–1750 között

A királyi esküdtek, másképp királyi emberek (*homo regius*) a középkori magyar jogban az egész ország egységes, rendes vármegyei bíróságainak tagjai voltak.¹ A káptalan- vagy konventbeli küldöttek társaságában a megyei ispán oldalán, mint ülnökök működtek közre. Első fokon – a nagyon különleges ügyek kivételével – minden, a vármegyei törvényszéken intézett per hozzájuk tartozott. Maga az intézmény III. Endre uralkodása alatt jött létre, s az összes vármegyében 12–12 esküdtet neveztek ki. 1486-ban I. Mátyás mindezt megerősítette, egyben kikötötte, hogy királyi ember csak előkelőbb nemesekből választható. Megbízásuk egy évre szólt, s ezt kötelező volt nekik elfogadniuk. Ez az intézmény 1613-ig működött teljes jogkörrel hazánkban, mivel ekkor rendes megyei bíróságok léptek életbe, ezért ezután már csak kisebb szerepük lett (beiktatások, határjárások stb.). 1849 után létrejöttek Magyarországon a telegkönyvi intézmények, így a szerepük teljesen fölöslegessé vált.

A Bereg vármegyei királyi emberek család- és keresztnévét, valamint működési évük (éveik) időpontját Lehoczky Tivadar² közléséből ismerhetjük meg. Az általa megadott adatok körülbelül négyszáz évet fognak át, természetesen nagyon töredékesen. A 14. és a 18. század csupán 12, illetve 5 főt tartalmaz. A legteljesebb az 1403–1700 közti három évszázad, amelyekben 129, 111, valamint 53 esküdt nevét ismerhetjük meg. Sajnos arra nem tesz a közlő utalást, hogy ezen nemes személyeknek a neveit hol, honnan és mikor szerezte meg, illetve arra sem, hogy az eredeti dokumentum akkor kinek a birtokában volt. Csupán azt jegyzi meg, hogy mindez az „Okmány és adatgyűjteményemből” származik. Ezen hiányosságok ellenére ezen *átíratos* (azaz nem eredeti, betűhív és korabeli helyesírású) lajstrom nagyon értékes emlék az utókor számára. A leírtak miatt jelen cikk szerzője ezért csak a Lehoczky által közölt nevekkal tud foglalkozni, azokat csoportosítani, elemezni, és azokból következtetéseket levonni. A hiányokból, félreolvasásokból, az esetleges pontatlan lejegyzésekből következik, hogy néha egy-egy megállapítása bizonytalan lehet, inkább a további gondolkodásra, valamint a meglévő adatok *megőrzésére* törekszik.

¹ Lásd: Magyar Katolikus Lexikon „királyi tábla” címszavánál.

² LEHOCZKY TIVADAR: Bereg vármegyei királyi emberek. Történelmi Tár. Budapest, 1879, 187–191.

Bereg vármegye közigazgatási egység volt a történelmi Magyarország északkeleti részén. Első említése 1248/1402 (in comitatu de Beregh).³ A 13. század végétől Beregszász a beregi ispán székhelye, s többnyire itt tartják a megyegyűléseket.⁴ 1886-tól pedig a várost örökös főispán vezeti.⁵ A megye területe a változások miatt körülbelül 3786 négyzetkilométer, népessége pedig 236 600 volt 1910-ben. A lakosság nyelvi arányáról 1900-ból rendelkezünk adatokkal: 45,7 százaléka rutén (ruszin) és 44,7 százaléka magyar. A többi kis hányad: német, román, szlovák és egyéb nyelvű lakos. A történelmileg magyar alapítású vármegye, Bereg rengeteg viszontagságot megélt már a korábbi időszakokban is, de legfőképpen a 20. században. Bizonyos települések lakossága egyszer egyik, másszor másik országhoz tartozott, nem számítva az ott élők anyanyelvét, identitását, családi kapcsolatait (Magyarország, Csehszlovákia, Románia, Szovjetunió, Ukrajna). A megyét közigazgatási egységként véglegesen 1920-ban szüntették meg. Félretéve ezen újkori történelmi eseményeket, lépünk vissza a címben megadott időszakhoz és témához.

Királyi emberek tehát csak nemesi származású egyének (és férfiak) lehettek. Ezért a továbbiakban itt vizsgált személynevek csupán egy szűkebb réteg adatai. Nem szerepelnek benne a beregi falvak jobbágy lakói, így azok nevére, nyelvére, származásukra semmilyen fogódzót nem találunk. Viszont megismerünk a családneveken keresztül rengeteg településnevet, mivel a vezetéknevek legnagyobb része a nemesi család lakhelyét vagy származási helyét örököltette meg. Épp ezért bizonytalan számunkra az, hogy ezen nevek már valóban családnevek-e például a 14–15. században, avagy csupán a birtokhelyet jelölték-e meg régen *de* prepozícióval, itt a dokumentumban pedig *-i* melléknévi képzővel (a nevek végén ugyanis a nemességre utaló *-y* jelenléte nagyon kevés, alig fordul elő).

Mielőtt a családneveket részletesen bemutatnánk, meg kell állapítani, hogy azok nagyon változatosak. Több régi családnál olvashatunk többszörös ismétlődést, azaz bizonyítható öröklődést. Az is előfordul, hogy ugyanazon személy többször is volt esküdt, ebből következik, hogy például az egyik század végén, majd a következő század elején is. Ebben a pár esetben a nevüket mindkét helyen szerepeltetem, mivel a századokra bontott névsor csak így lesz teljes. Ezért a Lehoczky-féle közleményben leírtak száma természetesen nem egyezik az általam közölt századonkénti bontás eredményével, illetve a család- és keresztnevekével. Például Kerepeczi István 1582 és 1648, Homoki János 1478 és 1519 között volt királyi ember, stb. Azonban ha a *fia* közszó szerepel a névben, akkor csak a tényleges királyi ember nevét, azaz a fiúét vettem be a keresztnévi sorba, például: Kölcsey János fia István (1394), Kisfalusi Maxim fia János (1408), Gaczali Bertalan fia Imre (1396). Egészen különleges eset a következő: Dávidházi Gáspár fia Nagy János (1422). A két családnév eltérésére nem találtam fogódzót. Vagy tán a kettő közül valamelyik nem is családnév lehet? Néhány családból egyúgyazon időben több esküdt is működött. Ilyenek: „Pósaházi And-

³ KISS LAJOS: Földrajzi nevek etimológiai szótára I. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988, 198. Más források szerint 1263-tól létezik a Borsova vármegye területén létesített Bereg vármegye. Ez a tatárdulást követően a 13. században itt kialakult erdőispánságból jött létre (Magyar Katolikus Lexikon).

⁴ GYÖRFFY GYÖRGY: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza I. Budapest, 1966, 532–533.

⁵ LEHOCZKY TIVADAR: Bereg vármegye. Budapest–Beregszász, 1996, 150–151.

rás, Jakab, Márton, Lukács „(1417) és „Kerepeczi László fia Miklós, György, János „(1422).

A Bereg vármegyei vezetéknevek elemzése előtt századonként, betűrendben fogom közölni azokat. A név utáni szám azt jelöli, hogy az adott családból hányan viselték akkor ezt a tisztséget.

Családnevek

14. század (1374-től):

Anarcsi, Csernavodai, Gaczali, Gecsei, Kis Dobronyi, Kölcsey 3, Kuzali, Nagy, Raatky, Szántói. (10 név, 12 fő)

15. század

Ardánfalvi (3), Azari, Baghi 2, Baxa (kisabari), Bégányi 9, Bercenczei, Bereghi, Bilkei 6, Borsvai 6, Daróczi 4, Dávidházi 2, Dávidházi fia Nagy János, Demeter, Dobronyi 2, Eördög (paposi), Fanczikai, Fornosi 2, Gecsei 3, Gulácsi 2, Gúthi 11, Halabori 3, Hetei 5, Homoki 4, Hrabár, Jakchi, Kérczi, Kerecsenyi, Kerepeczi 5, Kirsanói 4, Kis Dobronyi 2, Kis Eszeni, Kis Surányi 3, Kisfalusi, Komlósi 6, Longodáni, Matucsinai, Mikai 2, Nagy-Surányi, Ó-Bégányi 4, Oroszi 3, Paán, Pálóczi, Pazoni, Pelbárti, Pesti, Pósházi 8, Sinő, Soklar, Szepesi, Szirmai, Tákosi, Wythkay (52 név, 129 fő)

16. század

Agárdi, Barabási, Bégányi 5, Bereghi, Bikari, Bilkei, Bolcsui, Borsvai 10, Csicsery, Daróczi 4, Fanczikai, Fornosi, Gallis, Gálóczi (barlabási), Gecsei 2, Gerzsanoi, Gulácsi 5, Gúthi, Halabori 2, Hetei 11, Homoki 2, Horváth 2, Huszár, Ilosvai 3, Jármí, Kálnási, Kérczi, Kerecsenyi, Kerepeczi 2, Kirsanói, Kis Gúthi, Kis-Bégányi, Komlósi 2, Kún, Kürtösi, Lipcsei, Lónyai, Lövei 2, Mathuznai, Munkácsi és Munkácsi (halabori) 2, Nagy, Nyíri (paposi), Ó-Bégányi 9, Olasz, Oroszi 2, Pósházi, Szalontai, Székely, Sztojka (kisfalvai), Tákosi, Tárkányi 2, Tarnóczi, Ugrai, Ujhelyi 2, Vas, Vitkai, Zalmadi, Zapszoli (Zápszony), Zapszoli, Zapszony (valószínűleg három személy ugyanazon családnévvvel) (58+2 név a végén 111 fő)⁶

17. század

Apáthi, Bakó, Bay, Bégányi, Földessy, Fuló, Gerzsanyi, Gulácsi 4, Halabori, Homoki, Ilosvai 4, Kerepeczi 2, Kigyósi, Kisfalusi 2, Kolozsvári, Komlósi 2, Krucai, Lipcsei, Lövei 1, Máté 2, Mezeő, Miskolczi, Monda, Morgai, Nagy 2, Ó-Bégányi, Ormós, Oroszi, Péchi, Perényi, Pócsi, Pósházi, Ragyóczi, Somosi, Szabó, Szegedi, Telekesy, Tompa, Váradkai, Vas, Zohon, Zoltán (42 név, 53 fő)

18. század (1750-ig)

Beniczky, Herkál, Klobusiczky, Semsei, Viczmándi (5 név, 5 fő)

Ha végigolvassuk századonként a családneveket, akkor elsőként az tűnik föl, hogy a legtöbbjük magyar, azon belül is – *i* képzős helynévi eredetű⁷. Csupán három ke-

⁶ LEHOCZKY TIVADAR: Beregvármegye monographiaja III. Ungvár, 1881, 561–562. A kötetben a királyi emberek felsorolásában néhány név helyesírása eltérő, pl. Gulácsi, Borzsvai, Halabori Tarnóczy stb.

⁷ SEBESTYÉN ZSOLT: Bereg megye helységneveinek etimológiai szótára. Bessenyei Könyvkiadó. Nyíregyháza, 2010.

resztnévi (apanévi) olvasható a 15–17. században: Deméter, Máté és Zoltán. Néhányak szintén más a morfológiája, eltérő a névadás indítéka. Néhány ezek közül: Olasz, Székely, Ormós, Szabó, Nagy, Eördög, Mezeő, Huszár, Horváth, Kún, Vas. Kis számuk miatt nem érdemes őket alcsoportokra bontani. Az idegen eredetűek és a bizonytalan besorolásúak száma csekély. Ilyenek: Hrabár, Soklar, Sztojka, Zohon, Herkál, Klobusiczky, Beniczky, illetve Paán, Sinő, Gallis, Fuló (betegségnév?), Mon-da. Pár esetben a név mögött zárójelben olvasható mintegy megkülönböztető névként az illető lakhelye: Munkácsi (halabori), Nyíri (paposi). Egyetlen helyen utaltak az életkorra 1488-ban: Azari János ifj. Pár családnév és keresztnév között szerepel a Kis névelem a 15. században, amely talán életkorra vagy az illető természetére utalhatott: Bilkei Kis Péter, Dávidházi Kis János. Kétszer közszói kiegészítéssel éltek a név mellett: Szántói János mester (1393) és Jakchi János mester (1413). Néhány név lejegyzése vagy olvasata bizonyára hibás, valószínűleg ugyanazon családot vagy személyt jelölték a következők: Gerzsanyi – Gerzsanoi, Zapszoli – Zapszony – Zabszoli – Zápszoni.⁸ (Természetesen ez a megállapítás más nevekre is vonatkozhat!) Az 1879-ben még élő (fiúágon nem kihalt) nemesi családokat dőlt betűsen jelölte a közlő, néhány ezek közül: Kölcsey, Hetei, Ilosvai, Csicsery, Bay, Perényi, Péchi, Gulácz, Gúthi stb. Lehoczky szerint az általa felsorolt összes család közül már csak körülbelül egytizedük volt a nevet tovább öröklő nemes família.

A vezetéknevek listája nagyon változatos, viszonylag kevés az ismétlődés. A 15–17. században általában két-három főre jut egy-egy családnév, tehát átlaguk nagyon kedvező (2,48; 1,91; 1,26). Az arányok szinte bizonyítják, hogy az ott élő nemesek többségükben a birtok- vagy lakóhelyükről vették/kapták valamikor a nevüket, amelyet utódaik a későbbiekben örököltek.

Végezetül nézzük meg, hogy kik és mely családok tagjai viselték a „királyi ember” rangot ezekben a századokban a legtöbb alkalommal. Kis Gúthy Benedek hétszer, Kerepeczi István hatszor, Ó-Bégányi⁹ Boldizsár ötször, Ó-Bégányi Sebestyén négyszer is volt esküdt. Családonként pedig a sor a következő: a Bégányi és Ó-Bégányiak 28, a Hetei 15, a Gecsei 14, a Guláczai 11, a Komlósi és a Pósházi 10, az Ilosvai 9, a Bilkei, Daróczi, Halabori és az Oroszi család tagjai 6-7 alkalommal olvashatóak a névsorban.

Ha végiglapozzuk Nagy Iván¹⁰ több kötetes családtörténeti munkáját, megfigyelhető, hogy e sok Bereg megyei nemes família tagjai közt mennyire gyakori volt az összeházasodás. Ha némelyiknél nem született fiú utód, azaz kihalt a családnév, akkor a birtokaik leányágon öröklődtek egy másik nemesi családnál. A valamikor egy törzsből eredő családok közt is időben olyan nagy volt már a távolság, hogy családtagjaik egymás közt is választhattak házastársat maguknak (ilyen, egy töről fakadó családok

⁸ A község neve: Zápszony. A fent említett három név viselői ugyanazon család tagjai lehettek.

⁹ Megjegyzés: Kisbégány és Nagybégány két egymáshoz közeli település. A neve ellenére bizonyos időszakokban Kisbégány volt a népesebb és egyben ez a korábbi alapítású falu. 1543-ig Óbégány, utána Kisbégány néven szerepel. A Bégányi családnak mindkét településen voltak birtokaik. Bereg megyén kívül Szabolcs, Szatmár, Ugocsa és Zemplén vármegyékben is bírtak falvakat. Ugyanígy a többi nemes e megyéken kívül még a szomszédos Ung és Máramaros megyékben is birtokolt.

¹⁰ NAGY IVÁN: Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendi táblákkal. I–XII. és Pótlék-kötet. Pest, 1857–1868. Részletesen az egyes családoknál olvashatók.

1200 tájáról például: a Bilkey, Komlósy, Ilosvay és a Lipcsei nevű nemzetség). Hogy mára, 2016-ra mely családok haltak ki teljesen, s melyek azok, akiknek utódai még élnek Beregben, Magyarországon vagy a világ más táján, nagyon nehéz lenne kinyomozni.

A családnevek után tekintsük át, milyen keresztnévet viseltek az itt szereplő századokban az esküdtek. Mekkora volt a gyakoriságuk, mely utónevek voltak kedveltek avagy ritkák, sőt különlegesek a mai névadási gyakorlattal összehasonlítva.

Keresztnévek

14. század

4 István, 1 Balázs, Bertalan, György, Imre, János, Mátyás, Mihály, Miklós (9 név/12 fő)

15. század

21 János (16,27 %), 12 Miklós, 9 András, 7 György, Pál, 6 László, 5 Jakab, Péter, 4 Antal, Benedek, Mátyás, Mihály, Tamás, 3 István, Lukács, 2 Balázs, Barnabás, Demeter, Fülöp, Gergely, Imre, Márton, Sándor, Sebestyén, Simon, 1 Ágost, Albert, Boldizsár, Ferenc, Gábor, Illés, Kristóf, Lázár, Máté, Pelbárt, Tobold (36 név/129 fő)

16. század

15 János (13,51%), 10 István, 9 György, 6 Miklós, Péter,¹¹ 5 Pál, Simon, 4 Ferenc, Gergely, Kristóf, Mihály, 3 Boldizsár, Benedek, Demeter, Imre, Mátyás, 2 Antal, Bálint, Bertalan, László, Lőrinc, Márton, 1 Ábrahám, András, Demjén, Farkas, Fóris, Lajos, Lázár, Lukács, Máté, Sebestyén, Szerafin, Tamás, Zsigmond (34 név/111 fő)

17. század

7 Ferenc (13,20 %), 6 István, 4 György, János, Pál, Miklós, Péter, 2 Gábor, László, Márton, Mihály, Tamás, Zsigmond, 1 Ambrus, Balázs, Fábíán, Gáspár, Imre, József, Sándor, Sebestyén (21név/53 fő)

18. század

1 Boldizsár, Gábor, Jakab, László, Péter (5 név/5 fő)

Ha a névsorokra rápillantunk, megállapíthatjuk, hogy a 14. és a 18. század adatait nem érdemes elemezni, mivel az ott olvasható nevek száma túl kevés. Ezért csak a közbülső három (15–17.) évszázad névanyagát érdemes faggatóra venni.

Ezen keresztnévi anyagban a János szerepel két időszakban az első helyen. Ha összevetjük Kálmán Béla¹² és Hajdú Mihály¹³ korabeli kutatásaival, mérésével, akkor az egész magyar nyelvterületen ugyanezt figyelhetjük meg. Feltűnő a Miklósok száma a 15. században, 13 fővel képviselteti magát a név, amelynek száma később jelentősen visszaesik. (Ekkor átvette az István korábbi szerepét.) A Miklós második helye talán jellemző lehet névföldrajzi szempontból az északkeleti régóra, azonban gyakorisága lehet véletlen is, hiszen öröklődés révén sem tartja meg vezető funkcióját. Az említett szerzők névsoraiban ezeket változó sorrendben követi a Péter, Mihály, György és az András. Ezek a keresztnévek mind előfordulnak a Bereg megyei évszázadokban is, de

¹¹ A Péter egyszer előfordul második keresztnévként is: Hetei Fóris Péter (1520).

¹² KÁLMÁN BÉLA: A nevek világa. Csokonai. Debrecen, 1989, 48–50.

¹³ HAJDÚ MIHÁLY: Általános és magyar névtan. Budapest, 2003. Osiris, 365–368.

teljesen eltérő sorrendben. A 15. században viszonylag gyakori a Pál, Mátyás, és nagyon korai jelenség a László név 6-os előfordulással, amely más területeken még nem élte divatját e korban. A ritka nevek közé tartoznak: Lukács, Ágost, Illés, valamint a nagyon ritkának számító Pelbárt és Tobold (1468). Ez utóbbi valószínűleg elírás lehet. Csakis a germán eredetű Teobald~Tibád~Tibold utóbbi alakja jöhet számításba a név viselőjénél.

A lejegyzett 129 főnél elmondható, hogy a keresztnévek választása változatos. A nevek megterhelése is kiemelkedően jó (3,58), hisz 3-4 főnek egyezett csak az utóneve. A 16. században a leggyakoribbak után a György, Miklós és a Péter száma feltűnő (9-6). Itt is találkozunk ritka, egyszer olvashatókkal: Ábrahám, Demjén, Fóris, Lázár, Szerafin. A Lajos név megjelenése nagyon korai jelenség. A Fóris (1520) akár lehetne becézett névalak is, bár a szakirodalom szerint ez a Flórián~Flóris név régi magyar változata. A nevek megterheltsége ebben a korban még jobb számot mutat (3,26), amely viszont azzal magyarázható, hogy a lejegyzett esküdtek száma is jóval kevesebb. A 17. században már óvatosabban kell bánnunk a számadatokkal, mivel csupán 53 személyt rögzít a dokumentum. Jelentősen csökkent az István és a János előfordulása. A korábban középpontban szereplő Ferenc az első lesz 7-es előfordulásával, bár ez véletlen is lehet. Ritkának számítható a Fábián, és az egy József igen korai megjelenése. Et utóbbi név Magyarországon csak a 18. században tör elő feltűnően, egyébként egész Európában is ekkor lesz divatos. A névviselők és a nevek aránya a kisebb merítés miatt javul, 2,52 százalékra.

Néhány becenevet is olvashatunk a lejegyzett személynevek között. Az egyik a már megkérdőjelezett Fóris, amely esetleg tekinthető -s kicsinyítő képzős alaknak is. Érdekes formában őrződött meg egy másik becézés: ugyanazt a személyt egyszer Borsvai András, máskor pedig Borsvai Andorkó András (1454) keresztnévvel jegyezték le. Ez utóbbi esetben arra gondolhatunk, hogy a becézett forma lehetett az illető szólító/említő neve a hivatalos András mellett. 1550-ben olvasható egy Imre utónevű Imro (rövid o-vall) alakban. Az utoljára hagyott, csak kérdőjelesen leírt becenév egy apa esetében olvasható 1394-ből: Kuzali Jaks fia István. A Jaks valószínűleg a Jakab név kicsinyített, becézett formája lehet, amelyről lemaradt a szóvégi -a vagy -i képző. Kettős keresztnévű személyt egyet találunk 1520-ban, a becézőknél már említett Heitei Fóris Pétert.

A teljes utónévi rendszer vizsgálata után megállapítható, hogy a Bereg megyében élt és lejegyzett nemesek szülei nagyon sok keresztnévből és változatosan válogattak. Épp ezért a századonkénti név/fő arány igen kedvezően alakult. Ha névföldrajzi szempontból szeretnénk összevetni más magyarországi tájakkal, megyékkel névanyagukat, akkor nem találunk jelentős eltéréseket. Talán a 15. századi Benedek, Jakab, Lukács, illetve a 16. századi Simon, Kristóf és Demeter emelhető ki a sorból, azonban mindezeknek a száma lehet véletlen is. Ugyanígy a Pál előfordulása (7-5-4 fő) sem mutat különösebb tendenciát annak ellenére, hogy Hajdú Mihály szerint „... az északi-északkeleti országrészben jelentősebb előfordulású”. A ritka vagy nagyon ritka keresztnévek sem árulnak el semmilyen táji jellemzőt. Hisz azt örökölhették valamilyen ősüktől, a keresztapjuktól, vagy éppen kaphatták a születésük naptári napjára

eső védőszent nevééről. Tehát kimondhatjuk, hogy táji/vidéki névtömörülések nem figyelhetőek meg északkeleten. (Ez alól esetleg a már említett Miklós lehet a kivétel: 12-6-4 fő.) Névtani szempontból érdemes lenne megfigyelni a vallási jellemzőket, eltéréseket is. Azonban nem tudjuk, hogy Bereg akkori nemesi rétege pontosan milyen felekezeti volt, az eltérő vallásúak arányát sem ismerjük. Azonban az határozottan kiolvasható a lejegyzett keresztnevekből, hogy például a reformátusokra jellemző férfinamekből egy sem található (Dávid, Dániel, Sámuel stb.), amelyek a vallási hovatartozásra pontosan szoktak utalni. Ugyanígy nem mutatható ki a szláv (rutén, szlovák) és a román hatás sem a névválasztásnál. Más szempontok sem kerülhetnek a vizsgálat szemszögébe, például város-falu különbsége, hisz birtokhelyeik akkor mind falvakban, sőt kis településeken voltak. Nem tudjuk összevetni az ott élő jobbágyok neveivel sem, mivel egy homogén réteg névanyagát jegyezték föl, s tették közzé. Mindezek miatt meg kell elégednünk a címben megadott személyekkel, hellyel és idővel a bemutatásuknál és személynevek vizsgálatánál.